

Arhe XVI, 32/2019

UDK 1 Kant I.

1 Hegel G.

DOI <https://doi.org/10.19090/arhe.2019.32.295-323>

Originalni naučni rad

Original Scientific Article

DRAGANA VLAHOVIĆ¹

Podgorica, Crna Gora

KAKO SU KANT I HEGEL UKLONILI ZAKON O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI (ZAKON O *PRVORODNOM GRIJEHU*)

Sažetak: Pored eksplikacije Kantove i Hegelove interpretacije *prvordnog* grijeha, prema kojoj taj problem ima ulogu kulturološkog, intelektualnog, emancipacijskog i progresivnog događaja, u ovom radu je izloženo i potpuno drugačije značenje tog problema. Koristeći pravo na naučno-istraživački metodski tretman primarnog izvora i na širu kontekstualnu komparativnu analizu istog, autorka u ovom radu dolazi do zaključka da je *prvordni grijeh* devijacija polnog odnosa (muškarca i žene) i primarni uzrok teških bolesti, prenosivih na razne načine. S obzirom na to, onda bi biblijski opisano Božije protivljenje tom čovjekovom prestupu bio *zakon o zdravstvenoj zaštiti*, a ne uskraćivanje čovjekove slobode, sazrijevanja, samostalnosti i razvoja kulture, intelekta, subjektivnosti i samosvijesti, kako su mislili Kant i Hegel. Njihove interpretacije *prvordnog grijeha* se iz tog aspekta uviđaju kao nehumani projekti uklanjanja takvog zakona. Nasuprot tome, cilj ovog rada je mogući humani doprinos, koji se ukazuje iz konkretnog označavanja primarnog uzroka teških bolesti, a odatle i u mogućnosti njegove eliminacije, s kojom mogu nestati i posledice.

Ključne riječi: *prvordni grijeh*, Kant, Hegel, kulturološki događaj, intelektualni, polna devijacija, teške bolesti, zdravstvena zaštita

---

¹ E-mail adresa autorke: draganavlahovic01@gmail.com

KANTOVA I HEGELOVA INTERPRETACIJA PRVORODNOG GRIJEHA

Kad se u filozofiji i filozofskoj antropologiji govori o problemu čovjekovog *pada* zna se da je u pitanju biblijski *prvi grijeh* (*prvorodni grijeh*). Na osnovu značenja riječi *pad* i *grijeh*, na prvi pogled, moglo bi se zaključiti da je riječ o nekakvoj degradaciji i grešci s negativnim konsekvencijama po čovjeka, a takvo negativno značenje bilježi i izvornije tradicionalno shvatanje tog problema. Nasuprot tome, danas se svaki visokoškolac filozofije obrazuje pozitivnom i progresivnom interpretacijom *prvorodnog grijeha*, afirmativno usvojenoj i školski institucionalizovanoj iz djela novovremenih autora filozofije, koja pripadaju obaveznoj literaturi obrazovnog programa. Za takav preokret najviše dugujemo Kantu i Hegelu, koji su sa takvim ocjenama *prvorodnog grijeha* veliki uticaj ostvarili i na kasnija shvatanja.

Primjer uticaja Kantovog i Hegelovog stava o *prvorodnom grijehu*, u najnovijem vremenu pristupačan široj čitalačkoj populaciji, potpisuju Kelmajer i Lisman. Oni kažu da je „Immanuel Kant među prvima ukazao na raj kao na stanje nevine i sigurne detinje nege, koje mora biti napušteno da bi u svet izašlo samosvesno i razumno biće“ (*Kelmajer i Lisman* 2018, 23). Podsjećaju i na to kako „Fridrih Šiler naziva *prvorodni greh* najvećim događajem u istoriji ljudskog roda, jer njime počinje sloboda“ (*isto*). Za Hegela kažu da on zna da „prvorodnim grehom i njegovim posledicama čovek stiče svoj duh i tek tada može da napusti park koji je pogodan samo za životinje, a ne za ljude“ (*isto*). Bez ikakve sumnje i upitnosti, očekivane zbog toga što izvorna učenja i sadržaji tvrde da je *prvorodni grijeh* otpadništvo od Boga, oni daju podršku Hegelovom stavu: „za Hegela je jasno: u saznanju, i samo u njemu, čovek se preko *prvorodnog greha* zaista izjednačio s Bogom“ (*isto*).

Kantovo shvatanje da je *prvorodni grijeh* događaj *kultivisanja divljih čula*, a stanje prije njega *dječije, maloljetno* stanje, iz koga čovjek *prvorodnim grijehom* izlazi u svoju samostalnost, intelektualnu zrelost, civilizacijski i kulturološki napredak, podsticajno je i za druge stručnjake u filozofiji (*Perović*, 2013, 29-54). Originalni naučni radovi danas za osnovu imaju potpuno povjerenje u pouzdanost Kantovih procjena. U

jednom takvom novijem reprezentativna rečenica po tom pitanju ističe da Kanta najviše zanima *pitanje religijskoga odrastanja uz povijesno uvjetovanje maloljetnosti*, odakle je po njemu i autoru koji to afirmiše „*religijska maloljetnost* štetnija i nečasnija za čovječnost i čovjeka i njegovo dostojanstvo od naivnog djetinjstva društva i ratnih nestašluka *tinejdžerski* raspoloženih vladara i država“ (Perović, 2017, 820).

Hegelova progresivna interpretacija *prvorodnog grijeha* je sastavni dio *teorije o razvoju* iz Hegelovog *Uvoda u Istoriju filozofije*, koji je jedan od glavnih programskih činilaca sadržaja akademske, osnovne i *master*, programske koncepcije. U tom kontekstu Hegel uvjerava da se preko *prvorodnog grijeha* ostvaruje identitetsko jedinstvo *subjektivnog* i *supstancijalnog, objektivnog* (čovjeka i Boga). On tu zaključuje da „po staroj priči o grehu [...] *zmija* nije prevarila čoveka; jer bog veli: Gle Adam posta kao jedan od nas, on zna šta je dobro a šta zlo.“ (Hegel, 1979, tom III, 89-90).

U djelu *Filozofija povijesti*, stoji isto Hegelovo uvjerenje da se *prvorodni grijeh* „sastoji samo u spoznaji“ (Hegel, 1951, 296). Njegovo mišljenje je da stanje i prirodno okruženje prije *prvorodnog grijeha* pripada *životinjama*, ali ne i čovjeku, koji traži više od prirodne datosti u ostvarenju svoje subjektivne intelektualne *slobode*. Hegel tvrdi da *jelom* sa „stabla spoznaje dobra i zla“ čovjek upravo *spoznajom* čini sopstvenu emancipaciju i izlazi iz prirodnog stanja u progresivni intelektualni razvojni put do svoje *samosvijesti*. Kao opravdanje za to on navodi isti citat iz *Biblije*, kao u prethodnom, koji sadrži Božiju konstataciju o efektima učinjenog *prvorodnog grijeha*. Hegel ističe da Bog tim „potvrđuje riječi *zmije*“ (isto, 297). Odatle je njegov definitivni zaključak da je taj grijeh „spoznavanje dobra i zla“ (isto).

Hegelov zaključak da je *prvorodni grijeh* u *spoznaji* jako je uticajan kao rešenje koje se danas više uopšte ne dovodi u pitanje i ne smatra problemskom temom otvorenom za istraživanje. Potpuno povjerenje u pouzdanost i relevantnost takvog Hegelovog suda stoji u radovima današnjih akademskih stručnjaka, jer kad se obrađuje ta tema u filozofiji i kad treba da se spomene *prvorodni grijeh* on se spominje kao *spoznaja*. Primjer:

„Hegel tumači starozavetni mit o izgnanstvu iz raja kao izlazak iz onog pukog naturalnog u kome su Adam i Eva bitisali s životinjama kao jedno u Bogu. Spoznajom nastaje hijatički odnos između onog ljudskog i životinjskog koje ostaje biološki determinisano [...] Spoznajom otkrivaju prva žena i prvi čovek da tek treba da postanu ljudskim bićima, da po prirodi nisu takvi kakvi treba da budu. Na taj način oni prestaju da bitišću kao puka biološka bića“ (*Stefanović, 2009, 225-226*).

U Hegelovoj interpretaciji *prvorodnog grijeha*, u okviru njegove *Istorije filozofije* spominje se da je ranije postojalo i drugačije shvatanje značenja tog problema. Hegel ga navodi kao „takozvano učenje o nasleđenom grehu“, koje se, kako kaže, „sastoji u tvrđenju da su naši praroditelji sagrešili i da je ta zlost prodrila do svih ljudi kao neka nasledna bolest“ (*Hegel, 1975, tom III, 83-84*). Hegel kaže da to učenje tvrdi da je *prvorodni grijeh* kao *nasledna bolest* „kao nešto nasleđeno, nešto urođeno prešla na potomke na spoljašnji način i da kao takva ne spada u slobodu duha niti u njoj ima osnov“ (*isto*).² U istom kontekstu on objašnjava da je čovjek zaveden da „pojede jabuku“, ali, kako kaže, tu se ne radi samo o tome, već „o drvetu znanja dobra i zla, sa kojeg čovek mora da jede inače ne bi bio čovek nego neka životinja“. Nasuprot tom izvornom učenju, o *prvorodnom grijehu* kao o *bolesti*, Hegel zaključuje da je akt *jedenja s toga drveta – spoznaja*. Za dodatno opravdanje svoje procjene o sazajnom značenju on koristi citat iste biblijske rečenice, koja je zabilježena i u prethodna dva oblika njegove interpretacije: „Gle Adam je postao jednak sa nama, on zna šta je dobro i šta zlo“ (*isto*).

Evidentno je da o učenju o *naslednom grijehu*, u vidu *nasledne bolesti*, Hegel u svom radu nije razmatrao i nije ulazio u neko istraživanje. Za izbjegavanje takvog istraživanja Hegelu je ključno bilo opravdanje u pitanju: „kako može rdav čovjek da bude kažnjen kad ne postoji odgovornost za ono što je urođeno“ (*isto*). Ipak i pored toga, mogućnost da *prvorodni grijeh* predstavlja *medicinski problem* i primarni uzrok zdravstvenih poremećaja, izuzetno je motivaciona za istraživanje s humanim ciljem, s obzirom na to da se danas, posle mnogo proteklog

---

² „na spoljašnji način“ Vidi u: 3.

vremena razvoja i progressa (od Hegelovog doba), broj mladih ljudi koji svakodnevno umiru od teških bolesti samo povećava i to pored svega napretka znanja, nauke i tehnologije.

PRVORODNI GRIJEH – DEVIJACIJA POLNIH ODNOSA I PRIMARNI UZROK TEŠKIH BOLESTI

O *odgovornosti* i primjerenosti *kazni* za neku krivicu nije uopšte moguće rasuđivati bez prethodnog poznavanja preciznog značenja delikta kojim su uzrokovane loše posledice. Prije svog konačnog zaključka Hegel nije dovoljno istražio o nekom drugom mogućem značenju *jedenja sa drveta znanja dobra i zla* (osim o sazajnom), koje bi moglo biti uzrok zdravstvenih poremećaja, da bi uopšte mogao razmatrati o *kaznama* i *odgovornosti* po tom pitanju. U Hegelovom radu takva mogućnost uopšte nije razmotrena, ni tamo gdje bi se to najviše očekivalo – u njegovim *Ranim spisima* (Hegel, 1982).

Biblijski tekst ima preko hiljadu stranica, evidentno smisaono koherentnog sadržaja, u kom se o *prvrodnom grijehu* ne govori samo na prvih nekoliko strana, u njegovom načelnom predstavljanju. Očito je iz uvida u cjelinu djela, da se o tom problemu govori skoro na svakom koraku, uvijek s nekim dodatim proširenjem njegovog smisla, u zavisnosti od konteksta. Sa tim smislom se treba mnogo puta vraćati na načelno izloženu priču o *prvrodnom grijehu*, da bi se mogla sagledati cjelovita slika značenja opisanog problema, koja proizilazi iz kompatibilnosti smisla te priče i ostatka biblijskog sadržaja. S obzirom na to, Hegelova interpretacija je evidentno parcijalna, jer se njegova ocjena da je *prvrodni grijeh spoznaja* na prvi pogled slaže sa jednom ili dvije rečenice biblijskog sadržaja iz načelno izložene priče o tom problemu. Opis kompatibilnosti sazajnog značenja *prvrodnog grijeha* sa širim biblijskim kontekstom je ono što Hegelu nedostaje, da bi njegovi zaključci bili stabilni i potpuno prihvatljivi kao završno rešenje problema, koje obustavlja potrebu za daljim istraživanjem i traženjem drugih, više odgovarajućih aspekata i mogućnosti.

Zahtjevi stručne, standardizovane, naučno-istraživačke metodologije ne priznaju pouzdanost i ispravnost donesenog zaključka i

ocjene, recimo, o Hegelovom *dijalektičkom sistemu*, samo s uvidom u jednu ili dvije rečenice s početka njegovog djela, bez prikaza uvida u ključne kompatibilne stavove iz cjeline konteksta. Ako se oni moraju ispuniti u odnosu prema Hegelovom djelu, treba da budu ispunjeni i u odnosu prema primarnim izvorima koje je Hegel interpretirao. U tom pogledu mjerodavna je metodološka preporuka Betija: „Kao što se značenje, intenzitet ili nijansiranje neke reči ne mogu razumeti nikako drukčije osim na osnovu smisaone veze u kojoj je izgovorena, tako se i značenje i smisao neke rečenice, kao i rečenica povezanih s njom, može razumeti samo na osnovu uzajamne smisaone veze i konteksta [...]“ (*Beti* 1988, 67).

Zašto se uopšte čitav smisao *jedenja sa stabla znanja dobra i zla*, shvata samo kroz smisao jedne riječi – kroz *spoznavaju*? Zašto je uopšte bilo potrebno u taj smisao uklopiti radnju *jedenje* i entitet *stabla (drveta)*, ako te riječi nemaju nikakav značaj i ulogu sa svojim značenjem i ne utiču na neko određenije i drugačije značenje i pojma *spoznavaje*? Zašto je uopšte ignorisana praktična funkcija radnje *jedenje* i materijalni smisao entiteta *drveta*? Istraživanje od kojeg zavise odgovori na ova pitanja može početi od prve velike i najbliže otežavajuće okolnosti Hegelovom zaključku, date u biblijskom kontekstu u kom je pojam *poznanja* upotrebljen sa značenjem polnih funkcija i odnosa [koje pripadaju prvom i jedinom što Bog *blagoslovi* prije *prvorodnog grijeha* (1 *Mojs.* 1. 28)]. O tome stoji na istoj biblijskoj stranici na kojoj se nalazi Božja konstatacija o saznavnim efektima *jedenja sa stabla spoznavaje dobra i zla*, koja je i glavni Hegelov argument za saznavno značenje tog akta. Taj dio navodi da je Adam *poznanjem* svoje žene Eve kod nje uzrokovao *začeće*, koje je uslovalo *rađanje* Kaina (1 *Mojs.* 4.1). Takvo značenje pojma *poznanja* u vidu polnih funkcija i odnosa, može biti indikator značenja i *stabla spoznavaje dobra i zla*. Zahvaljujući tome se smisao *prvorodnog grijeha* iz intelektualnih kvalifikacija može premjestiti u sferu polnih funkcija i odnosa.

Ako *Biblija* navodi da muškarac *poznanjem* žene uzrokuje kod nje *začeće*, što omogućava *rađanje* ljudskog bića, onda *stablo spoznavaje dobra i zla* može biti sastavni dio tijela čovjeka, kojim se polni akt sprovodi upravo kao akt *poznanja*. Ljudsko biće u sebi sadrži organsku

bazu mogućnosti razlikovanja dobra i zla, u nervnom sistemu, koji je upravo u obliku *drveta*³. S njim su u biću organski integrisane i čovjekove polne funkcije i polni sjemeni faktori, iz kojih se u biogenezi drvoliki nervni sistem u ljudskom biću i stvara. To vodi na zaključak da bi sporno *jedenje sa stabla spoznaje dobra i zla* moglo biti upravo u doslovnom obliku značenja radnje *jedenje*, jer se tim predstavlja devijacija polnog odnosa – *jedenje* sjemenih produkata muškaraca, sa *drveta* nervnog sistema ljudskog bića (*oralni seks*). Takvo postupanje ima karakter *protiv-prirodnog*, nasuprot postupku prirodnog polnog odnosa, kojim se uzrokuje začeće i rađanje, što Bog *blagoslovi*, posle stvaranja čovjeka *po svojoj slici* (1 *Mojs.* 1. 28). Polne radnje, pri kojima se u polnom odnosu jedu polni sjemeni produkti, nijesu samo neke pradavne, *praroditeljske*, već se dešavaju i danas, pa odatle i moguća *odgovornost* svakog čovjeka sposobnog za roditeljstvo, ako su te radnje i mogući uzroci organskih zdravstvenih poremećaja, koji mogu i da se, na razne načine, prenose sa čovjeka na čovjeka i budu uzrok smrti, što je mogućnost koja se istražuje ovim radom.

Iz biblijskog segmenta o *izgnanju* se vidi da Bog *istjeruje* čovjeka iz vrta samo zbog toga da ne bi jeo sa *stabla života*. Onda je to što po *izgnanju* iz vrta čovjeku ostaje nedostupno samo *stablo života*, ali ne i *stablo spoznaje dobra i zla*, jer taj dio precizira, da je po izgonu čovjeka iz vrta samo staza ka *drvetu života* postala čuvana i nedostupna (1 *Mojs* 3. 24). To potvrđuje da kontakt sa *stablom spoznaje dobra i zla* nije bio dostupan samo našim *praroditeljima*, nego je uvijek dostupan svakom čovjeku i da stalno postoji *staza* do tog *drveta* i mogućnost činjenja istog grijeha. *Biblija* govori da *prvorodni grijeh* praroditelja ima univerzalnu težinu i uticaj (*Rim.* 3. 23; *isto* 5. 12 itd.) i da predstavlja grijeh koji je, na neki način, organski nametnut *unutrašnjem čovjeku* (*isto* 7. 22 -23), sadržan u nečemu u čemu su svi ljudi organski istovremeno povezani.⁴ To u čemu je tako nešto moguće je upravo sadržaj tijela svakog ljudskog bića, koji je generisan konstitutivnim genskim činiocima

³ *dendriti* – djelovi nervnih ćelija, od (l.) *dendros* – drvo.

⁴ Vidi u: *Rim.* 2 *Kor.* 5. 14; 1 *Kor.* 12. 26, 27 itd. Uporedi: 1 *Kor.* 5. 9 – 13 i 6. 12 – 20 i *Ivan* 11. 9 – 10.

iz *praroditelja* i svih roditelja čitave populacije predaka, koji stalno stoje kao vitalni, organski temelj u građi svakog čovjeka. Da li je djelovanje u polnim devijacijama mogući uzročnik *bolesti*, medicinska nauka očito još nije utvrdila nemogućim i isključila⁵. Nije utvrđeno ni suprotno tome, jer da jeste, već bi bio na snazi univerzalno važeći *zakon o zdravstvenoj zaštiti*, s ozbiljnim upozorenjem o opasnosti takvih djelovanja po zdravlje ljudi. Ipak, takav polni odnos je potpuno naopak od prirodnog polnog odnosa, koji omogućava začeće, rađanje i množenje čovjeka i zato ima tendencije ka uzrokovanju zdravstvenih poremećaja.

Zaključku da *stablo spoznaje dobra i zla* i njegovi *produkti* sporni za jelo pripadaju čovjekovom biću idu u prilog brojni biblijski segmenti koji sadrže poređenja čovjeka sa *drvetom*, u kontekstima u kojima se upravo dovode u vezu sa *prvorodnom grijehom* (*Jov* 14. 4 – 11; *Psalam*. 1.3; *Ezekiel* 31. 18⁶; *Marko* 8. 16; *Luka* 23. 31; *Mat.* 3. 10; 7. 17 – 19; 15. 13; *Ivan* 15. 1 – 8 itd.). Ono što čovjeka generalno određuje kao *stablo znanja dobra i zla* i što u čovjekovom biću odgovara tom nazivu je *nervni sistem*, na koji se strukturalno i funkcionalno u sadržaju njegove cjeline, nadovezuje i polni organ sa sjemenim faktorima. Nervni sistem je struktura u obliku *drveta*, sa svojom osnovnom funkcijom – *saznajnom*, koja je u osnovi bazirana na refleksima za osjećaj prijatnosti, *dobra* i osjećaj neprijatnosti, bola, *zla*. U tome je jasno prepoznatljiva organska baza mogućnosti razlikovanja dobra i zla, u osnovnoj refleksivnoj razlici reakcije na opasnost, neprijatnost, negativnost i ono što je tome suprotno.

⁵ Poznat je slučaj glumca Majkla Daglasa oboljelog od kancera grla, uzrokovanog *humanim papiloma virusom*, za koji se zna da je uzročnik kancera reproduktivnih organa žena. Sam glumac je javno priznao da je upražnjavao oralni seks i odatle i mogućnost da mu se taj virus nađe u grlu. Taj primjer je pokazatelj da se devijacijama polnih odnosa može uzrokovati teška bolest. Odatle postoje indicije da se i *oralnim seksom*, koji žene čine muškarcima, može uzrokovati nastanak teških bolesti i da su opasni virusi upravo na taj način stvoreni.

⁶ Vidi u: (2 *Tim.* 2. 20-21) – tu se govori o čovjekovom biću, kao o *kući* sa zemljanim i *drvenim posudama* među kojima ima i onih koji su za *sramotu* i ističe zahtjev za njihovim *očišćenjem*, s ciljem da budu za *čast*; u anatomiji postoji izraz *krvni sudovi*.

Zato je čovjekovo biće suštinski određeno *stablom spoznaje dobra i zla*, a taj naziv je savršeno primjeren za imenovanje *nervnog sistema*.

Kao o *drvetu opterećenom preobilnim rodnom sjemena*, govori Platon opisujući *kičmenu moždinu*, u djelu *Timaj* (Platon, 1995, 85c-d). Za to djelo se u filozofiji primjećuje povezanost i sličnost sa biblijskom knjigom *Postanka*, pa se u akademskom učenju i istraživanju daje i stručna preporuka da se ta dva djela kompariraju. U istom kontekstu Platon objašnjava i raskalašne *ljubavne strasti*, a sjedinjenje polova pri začecu opisuje kao „otkidanje plodova sa drveća“ (isto 91). Opisujući unutrašnji sadržaj ljudskog *tijela*, Platon ga poredi sa *vrtom*, izbrazdanim vodenim *kanalima* i *potocima* (isto, 77c-d).⁷ Na samoj završnici tog spisa Platon izlaže eshatološki zahtjev, kao obavezu svakom čovjeku: da teži popravci *poremećaja* i *ispravljanju tokova u glavi*, (*Božanskih kretanja u nama*), za koje kaže da su se *pri rođenju poremetili* (isto 90d-e).⁸ Komparacijom smisla izloženog u *Timaju* sa biblijskom pričom o

⁷ Bibl. opisan, *rajski vrt* i može predstavljati vrt čovjekovog okruženja u kojem je čovjek bio nekada smješten, a da taj vrt predstavlja i čovjekovu unutrašnju organsku sferu. U *Bibliji* se opisuje stvaranje čovjeka od zemlje – *praha zemaljskog* (1 *Mojs.* 2. 7), pa tek po *zasađivanju vrta* i po čovjekovom *smještanju u vrt*, opisuje se *nicanje iz zemlje* dva ključna drveta, bitna u priči o *prvorodnom grijehu* (isto 2. 8–9). Odatle je opis njihovog *nicanja* moguće vidjeti *iz zemlje* u sadržaju čovjekovog bića, s obzirom na to da je ona dio čov. bića, jer je od *zemlje* stvoren. Zato kasniji biblijski sadržaj i govori o čovjekovom biću, kao o *zemljanoj posudi, njivi* i sl. (*Rim.* 9. 20 – 21; 2 *Kor.* 4. 7; 5. 1– 4; 2 *Tim.* 2. 20–21; 1 *Kor.* 3. 9). Čovjekovo biće nije hermetički odvojeno od *zemlje*, već integrisano sa njom stalnim protokom uslova života i zemlja je realno veliki dio ljudskog bića preko uslova života, koje čovjek unosi u sebe (hrana, voda, vazduh...), a koji preko sveopšte sinteze i transformacijskog prometa dolaze iz zemlje i njene uloge u biosferi. To dokazuje i hemijski sastav čovjekovog bića koji je skoro stoprocentno identičan kompletnom hemijskom sastavu biosfere i elementarnom sadržaju *zemlje* (pr: gvožđe u sadržaju zemlje – gvožđe u sadržaju krvi itd). Vidi u: 31, 33.

⁸ Platon kad o *mozgu* govori kao o *korijenu*, objašnjava da se *u glavi začelo prvobitno rođenje duše* (vidi u: 10, 32, 33) opisujući njegovu srodnost sa *neбом* (*Timej* 90a, b), dok u istom djelu na više mjesta navodi o Božanskom sjedištu u ljudskoj glavi i njenom sadržaju (isto 44d, e; 73c, d; 76b; 85a; 90d, e). S obzirom na to da o *kičmenoj moždini* govori kao o *drvetu*, podrazumijeva se da je mozak *korijen* tog drveta. Iz takve slike se može vidjeti da sjemeni polni faktori i jesu su na granama tog *drveta*, jer mu je *korijen* u glavi, a *krošnj*a u tijelu. Vidi u: 10.

prvorodnom grijehu i ostalim biblijskim sadržajem, dolazi se do zaključaka koji idu u prilog značenju *jedenja sa stabla spoznaje dobra i zla*, u devijacijama polnih odnosa, a koje mogu biti primarni uzrok i unutrašnje devijacije procesa (*tokova*) organskih struktura, iz koje nastaju teške bolesti.

NEKOLIKO PRIMJERA KOJI UPUĆUJU NA ZNAČENJE PRVORODNOG GRIJEHA U POLNIM DEVIJACIJAMA

O tome da je *prvorodni grijeh* devijacija u polnim odnosima nalazi se i u interpretaciji problema *prvorodnog grijeha* u prvoj biblijskoj *Poslanici*. Već s početka njenog prvog poglavlja, na taj problem se, između ostalog, upućuje kao na devijaciju u polnim odnosima. Navodi se da je i Jevrejima i Grcima bilo poznato ono što se može doznati o Bogu i da ta spoznaja nije ni bila problem, već nezahvalnost za datost od njega, zbog koje su i predati njihovoj *pohoti* i *sramotnim strastima*, prvo započetim između žena i muškaraca.⁹ Uz to je dato obrazloženje: „[...] jer žene njihove zamijeniše naravno općenje protunaravnim [...]“ (*Rim.* 1. 26). Taj dio navodi i da se za takve *sramotne stvari* i *bludničenje* događa *na sebi* primanje *pravedne plate za svoje zablude*. Nešto kasnije stoji i ovo:

„Dakle neka više ne vlada grijeh u vašem smrtnom tijelu, tako da vas podvrgne njegovim požudama! Niti više dajite svojih udova kao oružje nepravednosti u službi grijeha! [...] kao što ste nekoć učinili svoje udove podložnima nečistoći i razvratnosti da se pokvarite, tako sada učinite svoje udove podložnim pravednosti da se posvetite [...] jer je plaća za grijeh smrt“ (*isto* 6. 19–23).

Zatim se u nastavku, u kontekstu koji govori o *padu*, čovjek poredi sa *granama* drveta, s isticanjem temeljne, *noseće* važnosti i *svetosti*¹⁰ njegovog *korijena* (*isto* 11. 17–22)¹¹. Da li je, s obzirom na

⁹ Na *internetu* se mogu naći podaci o *mnogim komentatorima*, koji tvrde o *seksualnom značenju prvorodnog grijeha* i o tome da i *Rabini tvrde da je zmija seksualno zavela Evu*. (*Atli*, 2011, 61- 62). Vidi u: 2 *Kor.* 12. 21.

¹⁰ Vidi u: 1 *Kor.* 3. 16–17.

izloženo, u vezi sa pričom o *prvorodnom grijehu*, uopšte moguće pomisliti da je neko drugo njegovo značenje, pored polne devijacije? Šta može da podrazumijeva (*protivprirodno*) *protunaravno općenje*, između muškaraca i žena, ako je *naravno* prirodni polni odnos, kojim se množe, stvaraju i rađaju ljudska bića, *blagosloven od Boga* po stvaranju čovjeka? U izloženom ne nalazimo podršku Hegelovom saznavnom dohotku *prvorodnog grijeha*, jer se ističe samo negativni i tragični doprinos tog čina (*plata za grijeh smrt*), koji je opravdan Božijim protivstavom, datom u sprečavanju čovjekovog *jedenja sa drveta znanja dobra i zla* (1 *Mojs.* 2. 17).

U kontekstu iste *Poslanice* (3. 10–15) stoji podsjećanje na smisao starozavjetnog segmenta, iz *Davidovih Psalma*. Taj dio u tom njegovom izvornom i punijem obliku opisuje kako Bog gleda na *sinove ljudske* da vidi „ima li tko razuman Boga da traži“ i konstatuje: „[...] svi skrenuše zajedno, svi se pokvariše: nitko da čini dobro – nikoga nema. Neće li se urazumiti svi što bezakonje čine, koji proždiru narod moj kao da jedu kruha“? (*Psal.* 14. 2–4). Ulogu takvog *bezakonja* i takve opšte *pokvarenosti* jedino ima *prvorodni grijeh*, koji je izražen *jedenjem* (sa *stabla spoznaje dobra i zla*), a u citiranom vidimo da se opšte *bezakonje* izražava *jedenjem naroda*. Kako onda *jedenje sa stabla dobra i zla* može biti isto što i *jedenje naroda*? Tako opisan opšti kanibalizam je nemoguć i jedino ga je moguće objasniti upravo devijacijama polnih odnosa i *jedenjem* sjemenih faktora čovjekovog bića, u kojima su *svi narodi*

---

¹¹ Vidi o *korijenu* u: 7. *Biblija* posjeduje i mnogo podataka, koji na način, sličan kao kod Platona, opisuju svetost ljudske *glave* i njenog umnog organa (*Kol.* 1.18; *isto* 2.10; *Ef.* 4. 15–16). Uglavnom je to Hristova uloga *glave* i njegova organska uloga u okviru ljudskih bića, koja se utvrđuje i drugim biblijskim podacima (1 *Ivanova* 4. 2, 4; 1 *Kor.* 12, 27; *Rim.* 12. 4–5; *Otkr.* 2. 23 itd). S tim se i Hristova uloga i njegovo stradanje za ljudski grijeh i raspeće na *Lubanji*, glavi (*Ivan* 19. 17), može osim u istorijskom, shvatiti i u organskom smislu, a naročito iz mogućnosti da *drvo znanja dobra i zla* (sa kojim je učinjen *prvorodni grijeh*) predstavlja *nervnom sistemu*, čiji je glavni dio upravo u *lobanji*, *glavi*. Iako su dispartne sfere u pitanju, ipak su nerazdvojive, jer je organska sfera nešto što prati cijelu istoriju kao stalna osnova za nju. Vidi: u 32, 33.

sadržani u genskom, organskom potencijalu.¹² Biblijski sadržaj posjeduju brojne slične primjere u kojima se opisuje opšti kanibalizam u blisko rodnom smislu (*Izaija* 9. 18–19; *Plač.* 2. 20; 4. 10; *Mihej* 3. 2–3), a mnogi su kontekstualno umiješani u kritiku *bludnosti* i grijeha (*Ezek.* 5. 10–11 i 6. 9; *Jerem.* 3. 2–9; 5. 7–8; 13. 27; 18. 13; 19. 9).

Postoji o tome i u Aristotelovom etičkom djelu. Objašnjavajući *moralnu rđavost* i *neobuzdanost* ljudskog ponašanja, *patološkog karaktera*, on za to daje primjer *Falarisa*, za koga kaže, da je „savladao žudnju da proždere dete ili neprirodnu seksualnu požudu“ (*Aristotel* 2013, 1149a). Veliki etičar, logičar i metafizičar, koji je kao najtrezveniju tvrdnju podržao onu: „[...] da postoji Um u prirodi kao što postoji u živim bićima, kao uzrok sveta i svakog poretka [...]“ (*Aristotel*, 2007, 984b 15–20), očito iz nekog *trezvenog* etičkog, logičkog i metafizičkog razloga, u istoj ravni stavlja *neprirodnu seksualnu požudu* sa *proždiranjem djece*.

Jedan od najočitijih biblijskih primjera za potpuno očigledno objašnjenje *prvorođnog grijeha* u vidu polnih devijacija je kritika *bludnosti*¹³, koja u užem kontekstu govori o *bludnosti* i *jelu*, to dovodi u vezu sa pričom o *prvorođnom grijehu*:

„Sve mi je dopušteno ... – Ali sve nije korisno. Sve mi je dopušteno ...
– Ali ja neću ničemu robovati. Jela su određena za trbuh, a trbuh za

¹² Na kraju djela *Država*, u priči o *Eru* Platon spominje *prvog čovjeka* čija je *nerazumnost* i *nepromišljenost* o poslasticama uzrokovala njegovo *jedenje sopstvene djece* (Platon 1976, 619b, c, d). Ulogu *prvog čovjeka* u Bibliji ima onaj čije se nedjelo opisuje kao *prvorođni grijeh* i upravo *jedenje*, ali sa *stabla spoznaje dobra i zla*. Jedino kao *jedenje* sjemenih faktora čovjeka to istovremeno može biti kanibalizam i *jedenje sopstvene djece*, jer sjemeni faktori u sebi nose potencijal za stvaranje *djece*. Dils obrađujući Empedoklovo djelo objašnjava da se Empedoklova preporuka o praktikovanju *nejedenja boba* odnosi na *nepretjerivanje u polnim užicima*, jer je naziv za sočivo – *kijamos*, Empedokle koristio za *mošnje* (Dils 1983, 318–319), pa je i tu uočljiv smisao poistovjećivanja polnih devijacija *jedenja* sjemenih faktora sa *kanibalizmom*.

¹³ Vidi u Ezekiel 6. 9 i gl. 16 gdje se mnogo kritikuje *preljuba*, *razvratnost*, *bludnost*, s nagovještajima da je upravo u toj problematici čovjekovo *odmetanje* od Boga.

jela ... – Ali će Bog uništiti i trbuh i jela. A tijelo nije za bludnost...“ (1 Kor. 6. 12 – 13).

Odmah zatim se upozorava na to da su tijela ljudska, *udi Kristovi* i postavlja pitanje da li treba *okinuti* „Kristove udove i učiniti ih udovima bludnice“ (*isto*, 15). Dalje se daje odgovor protiv toga, s objašnjenjem da „onaj koji se s bludnicom združi s njom biva jedno tijelo“ i u vezi s tim se upućuje na detalj iz priče o *prvorodnom grijehu*, koji govori da će *dvoje biti jedno tijelo* (1 Mojs. 2. 24). Tu se još naglašava da je „svaki (drugi) grijeh koji čovjek učini izvan tijela;“, a da „bludnik griješi protiv vlastitoga tijela“, jer je, kako se dalje navodi, naše tijelo „hram Duha Svetoga“ koji *stanuje* u nama i koji je dat *od Boga (isto*, 19) i ističe konačni eshatološki zahtjev da Boga proslavimo *tijelom*.¹⁴

Postavlja se pitanje zašto se izloženi kontekst o *jelu* odmah transponuje u kritiku *bludnosti* i dovodi u vezu sa Mojsijevom pričom o *prvorodnom grijehu (jedenjem sa drveta znanja dobra i zla)*, ako je taj događaj isključivo sa saznavnim značenjem i efektima, kako tvrdi Hegel, a ne nešto što se može objasniti iz veze *jedenja* i *bludnosti*? Zar je zahvaljujući tome uopšte moguće ne obratiti pažnju na doslovno značenje radnje *jedenje* u Božjem protivljenju *jedenju sa drveta znanja dobra i zla* i u vezi sa devijacijom u polnim odnosima, kojima se polne funkcije dovode u vezu sa funkcijom jela i organima za ishranu bića?

U istom kontekstu se ukazuje i na negativne efekte takve iskrivljenosti i naopakosti polnih odnosa, po tjelesni, zdravstveni integritet, koji se, na neki način, manifestuju kroz tjelesni, organski poremećaj bića čoveka. Podršku tome daje i sličan starozavjetni podatak koji glasi: „Takav je put preljubnice; najede se, obriše usta i veli: Nisam sagriješila“ (*Izreke* 30. 20). U njemu se vidi smisao u vezi sa prethodnom kritikom *bludnosti*, koja se ističe kao *jedini grijeh* štetan konstituciji *tijela* i koja započinje kontekstom o *jelu*. On ukazuje na to da je jedino *jelo preljubnice, bludnice*, koje može biti *grijeh*, upravo devijacija prirodnog polnog odnosa muškarca i žene koja se ostvaruje *jedenjem* sjemenih

¹⁴ Mnogi drugi bibl. djelovi na ljudsko tijelo ukazuju kao na *svetinju, hram, Božiju kuću*, stanište Božanskog: *Ef.* 1. 22; 4. 12–16; 4. 23–26; *Kol.* 2. 8; 18–18; 1 *Kor.* 3. 16; 6. 19; *gl.* 12; 1 *Petrova* 4. 17; *Djela.* 17. 24–28.

faktora muškarca (*oralni seks*), kojima se izgrađuje organski poredak tijela – *udova* (organa). Spojem muškarca i žene i spajanjem njihovih polnih sjemenih činilaca (koji ostaju u građi čovjeka sklopljenog i izraslog iz tog spoja i čije biće je upravo zbog toga kao *dvoje u jednom tijelu*) svaki čovjek postaje *jedno tijelo*, spojeno iz *dvoje*.¹⁵

Odatle se ukazuje na to da iz miješanja polnih funkcija i sjemenih produkata polnih organa sa sadržajem i funkcijama drugih organa može nastati i dublja unutrašnja devijacija u poretku prirodne pravilne organske funkcionalnosti koja oblikuje unutrašnje strukture organa. Na to se upućuje iz mogućnosti nastanka drugačijih tjelesnih organa – organa *bludnice*, u odnosu na prirodno date organe¹⁶, kojima je ljudsko biće već konstituisano i izgrađeno, u pravilnom prirodnom unutrašnjem poretku. Takvo *odstupanje od normalnog*, pravilnog, zdravog funkcionalnog poretka sadržaja i strukture u građi organa jedino može biti uslov bolesti.

Po unutrašnjoj funkcionalnoj i strukturalnoj devijaciji se prepoznaje bolest *kancer*, koja nastaje i djeluje upravo u odstupanju od pravilnosti datoj u postojećem prirodnom organskom poretku građe organizma. Ona se manifestuje kroz devijacijsko izrastanje (*abercacija*) nepravilno i haotično strukturisanih sadržaja ćelija, tkiva i izraslina (čak do veličine organa), nadograđenih na pravilnu organsku strukturu i poredak prirodno datih i pravilno strukturisanih organa u čovjekovom biću. Da li ona može biti posledica polnih devijacija (*kurvacija*), za koje *Biblija* tvrdi da mogu uzrokovati nastanak unutrašnjih organskih funkcionalnih iskrivljenja i odstupanja, a tim i izgradnje nekakvih nadograđenih, nepravilnih, neprirodnih, devijacijskih, kurvacijskih

¹⁵ Platon u *Timaju* spominje *dvopolnost ljudske prirode*, gdje još govori i o ljudskoj *iskvarenosti* i *izopačenosti*, kojima je posledica ljudsko stanje u neprestanim *mukama*, sve dok se, kako kaže, *umnim savladavanjem* „ne dospe u ideju svog prvobitnog i najboljeg stanja“ (Platon 1995, 42a, b). Tu ističe neophodnost određenja *zakona* za sprečavanje uzrokovanja *buduće iskvarenosti*, dok samo par stranica dalje, govori da primjenjivanje *pravilnog načina vaspitanja* omogućava da takav čovjek „[...] postaje potpun i savršeno zdrav, izbjegavši najtežu bolest [...]“ (isto 44b, c). (1 Moj. 5. 2; Matej 19. 4–6). Vidi u: 26.

¹⁶ koji čine *Hristovo tijelo* (Rim. 12. 4–5). Biblijsko konkretizovanje *Geneze* pokazuje da je Hristova uloga i organski konstitutivna (*Djela* 17. 24–29).

organa (*bludnice*), na osnovu prethodnog biblijskog odlomka jeste sasvim logično pitanje.

Biblija i na mnogim drugim mjestima upućuje na to da je *jedenje sa drveta znanja dobra i zla* devijacija polnih odnosa. Jedno od njih je u vezi sa famoznom *jabukom*, koju spominje i Hegel: „Što je jabuka među šumskim stablima, to je dragi moj među mladićima; bila sam željna hlada njezina i sjedoh, plodovi njeni slatki su grlu mome“ (*Pjesma nad pjes.* 2. 3). Jednostavno je shvatiti kakvi su plodovi *jabuke – mladića* u pitanju, koje jede *žena* dok *sjedi* u njegovoj sjenci¹⁷ i na šta aludira erotski smisao citiranog dijela konteksta¹⁸, koji na završnici izjednačava *ljubav i smrt* (*isto* 8. 6).

Nedaleko odatle nalazi se sličan izraz: „Moj je dragi imao vinograd na brežuljku rodnome“ (*Isaija* 5. 1), kojem prethodi kontekst kritike ljudskih *grijeha* sa pitanjem: „Kako li posta bludnicom tvrđa vjerna?“ (*isto* 1. 21). S obzirom da se *jabuka* poredi sa tijelom muškarca, na isto može da upućuje i smisao *vinograda na brežuljku rodnome*. To dalje može biti u vezi i sa, nekoliko puta naglašenim, štetnim (*otrovnim*) *vinom bluda* u *Otkrivenju*. U tom kontekstu se ističe da je uzrok *pada* jednog velikog *grada*¹⁹ opšte *napajanje vinom bluda svih naroda, stanovnika zemlje* (*Otkr.* 14. 8; 17.2; 18.3). S toliko naglašenim univerzalnim dejstvom, *vinom bluda* otkriva se jedna opšta, globalno negativna uloga njegovog dejstva, kad se govori o *napijanju svih naroda*, a takvu univerzalnu širinu negativnog uticaja ima samo *prvorodni grijeh*.

Biblija Hristovo *uskrsnuće* poistovjećuje sa povratkom *potpunog zdravlja* (*Djela* 3. 16) i vezuje za ljudsko tijelo (*2 Kor.* 4. 10.). Takav smisao ide u prilog učenju koje *prvorodni grijeh* karakteriše kao *naslednu*

---

¹⁷ a ona može sjedjeti u njegovoj sjenci jedino, ako on stoji, u čemu je aluzija na polnu devijaciju oralni seks i polni organ muškarca u visini ženinog lica. Mikelandelova slika (u Sikstinskoj kapeli) *prvorodni grijeh* oslikava kao polnu devijaciju *or. seks*; na to ukazuje čitav prizor: ženino lice u blizini polnog organa muškarca, njegove noge u raskoraku oko ženinog tijela, koje je u sjedećem položaju, dok je on u stojećem.

¹⁸ polni organ muškarca na vrhu posjeduje strukturu u obliku sličnom plodu *jabuke*

¹⁹ Vidi o *gradu* u: 31.

bolest, jer je Hristovo uskrsnuće jedan vid konačne eshatološke popravke efekata *prvorodnog grijeha*. S obzirom na to da je Hrist svoju žrtvu podnio zbog čovjekovog grijeha (*Gal. 1.4*), iz toga se može doći do zaključka da je upravo *zdravlje* to što je izgubljeno i oštećeno *prvorodnim grijehom*; što je u padu, degradaciji i deficitu.

Brojni biblijski podaci o Hristovom staništu u tijelu čovjeka i o njegovoj organskoj ulozi u ljudskom biću dozvoljavaju takav aspekt, koji potvrđuje da *prvorodni grijeh* predstavlja gubitak cjelovitog zdravlja i uzrok vitalnog deficita, uzrok bolesti. Na isti zaključak upućuje i starozavjetni kontekst, koji govori da je Hristova žrtva za ljudski grijeh, nosilac naših *bolesti* (*Izaija 53. 4–5*). Jedna od posljednjih biblijskih eshatoloških scena opisuje mogućnost liječenja (*Otkr. 22. 2*), a s obzirom na to da eshatologija dolazi kao konačna popravka posljedica *prvorodnog grijeha* i da, prema tome, ona predstavlja mogućnost liječenja, i to potvrđuje da *prvorodni grijeh* jedino može biti primarni uzrok bolesti, a ne intelektualni i kulturološki događaj sa progresivnim tendencijama, kako su tvrdili Kant i Hegel.

Među brojnim primjerima iz kojih se može doći do zaključka da je *prvorodni grijeh* devijacija polnih odnosa značajan je i eshatološki dio u biblijskoj *Poslanici o ljubavi*, koji glasi: „Sad vidimo kao u ogledalu, nejasno, a onda ćemo licem u lice. Sad nesavršeno, poznajem, a onda ću savršeno spoznati kao što sam spoznat“ (*1 Kor. 13. 12*).

Ako se pojam *poznanja*, u *Bibliji* nalazi i sa značenjem polnog odnosa (*1 Mojs. 4. 1*), onda se i smisao prethodno citiranog može razumjeti iz sfere polnih odnosa, a ne iz epistemološke, intelektualističke. Postizanje eshatološke intelektualne savršenosti je, s obzirom na nezaustavljiv zahtjev razvoja, nedostižno i vodi u besmisao, konačnost i ograničenje razvoja, u *totalitet* koji je Emanuel Levinas zamjerao Hegelu (*Levinas 2006, 180, 216–217, 266*)²⁰.

²⁰ Levinas je neko ko svojim *preispitivanjem ideja koje bezuslovno važe za hrišćansku vjeru* (*Levinas 1998, 78*), u filozofiji skreće pažnju i na *biološku* sferu (*Levinas 2006, 249; 1997, 75*). Postavljajući svoj rad na biblijskoj osnovi, preuzimajući neke od ključnih biblijskih ideja i pojmova u razvijanju svog gledišta, on u filozofiju uvodi aspekt *seksualnosti* i *plodnosti*. Odatle nije slučajno što Levinas, kao dobar poznavalac biblijskog sadržaja, uz podsjećanje

Kao što se vidi u citiranom, eshatološko postignuće se izražava i *licem u lice*. Ako je upotrebljeni pojam *poznanja* i tu sa značenjem polnih odnosa, kojima se omogućava začecje i rađanje ljudskih bića, upravo odnosom *licem u lice*, a polni organ u polni organ, onda takvo eshatološko postignuće jedino može da bude popravka tome suprotnog i naopakog odnosa. Naopakost tog odnosa je položaj kod *oralnog seksa*, u kom je *polni organ u lice*. Ako je *jedenje sa drveta znanja dobra i zla* polna devijacija, pri kojoj *lice nije u lice*, nego je polni organ u lice, onda prethodno izložena eshatološka popravka *prvorodnog grijeha* predstavlja prestanak s takvim polnim devijacijama i praktikovanje samo prirodnog polnog odnosa: *licem u lice*, a polni organi u kontaktu s polnim organima.

Seksualni smisao *prvorodnog grijeha* se potvrđuje i biblijskim dijelom koji sadrži zahtjev za *usmrćivanjem* onoga što je u našem tijelu *zemaljsko*, a kao prvo nabrojeno navodi se *bludnost* (Kol. 3. 5). Tome prethodi poglavlje koje kritikuje *filozofiju*, kao *ispraznu prijevaru*, koja se *ne oslanja na Krista* (Kol. 2. 8), za kojeg se kaže da *u njemu stanuje sva punina božanstva* i da *smo po njemu i mi ispunjeni*. Zatim se ističe da je Hrist *glava svakom poglavarstvu i vlasti* i mogli bismo pomisliti da se to odnosi na neku vlast u međuljudskim odnosima ili ideološku, društveno političku, da u nastavku ne stoji preciznije pojašnjenje. Dato je u savjetu da se čuvamo *bezrazložne tjelesne pameti*, koja vodi u to da se ne ostaje „povezan s Glavom od koje je sve Tijelo – opskrbljeno i skupa povezano zglobovima i vezama [...]“ (isto 2. 18–19)²¹.

Taj smisao je isuviše tjelesni i organski da bismo prethodno istaknutu Hristovu ulogu vidjeli u bilo kakvom drugom, a ne u organskom

---

na biblijski *verset* o Božjem blagoslovu ljudskog množenja i onaj drugi slavni i u filozofiji često i najvažniji: o stvaranju čovjeka *po slici Boga*, govori o *seksualnosti* kao važnom filozofskom problemu (Levinas 1997, 150–151), a naročito jer mu je bilo poznato *rabinsko znanje* (vidi u: 8). Levinas u svom djelu *Totalitet i beskonačnost* često provlači biblijski značajno *licem k licu*, kroz aspekt *plodnosti i seksualnosti*. Odatle postoje indicije da je Levinas, kao jedan od rijetkih u novijim vremenima, uviđao seksualno značenje *prvorodnog grijeha*.²¹ Vidi u: 7, 10, 32 i 33 (*religija*: l. *re-ligere*; *re* – ponovo; *ligere* – spojiti, povezati; *liga* – zajednica, savez, udruženje; drvo – *lignum*; *ligament*... (Vujaklija, 1972, 514), ali što se tiče *religije* ključno je *drvo znanja dobra i zla* kao nervni sistem, čiji je *korijen u glavi*.

smislu.²² S obzirom na to, Hrist u kome *stanuje sva punina božanstva*, po kojem smo i mi *ispunjeni*, predstavlja ono što nas cjelovito ispunjava kao živa bića²³. Zato je data kritika *filozofije* očito usmjerena na spekulativnu filozofiju koja ignoriše uvide u organsko, koje je vitalno značajno za čovjeka. U tome je evidentna kritika nedostataka takvih filozofskih uvida u najranijim vremenima njenog razvoja, kao i anticipacija kasnijeg razvoja filozofije i smjera u koji je otišla, zahvaljujući Dekartu, Kantu i Hegelu i novovremenom distanciranju od prirodnih nauka²⁴.

S tom organskom ulogom Hrista kao *glave*, od koje je sve tijelo povezano, postaje jasan i onaj biblijski podatak koji govori o mogućnosti stvaranja *organa bludnice iz Hristovih organa*, kao mogućnost da iz polne devijacije dođe do unutrašnje nepovezanosti sa pravilnim funkcijama *glave* – nervnog sistema.²⁵ U istom kontekstu se dati zahtjev za *usmrćivanjem* onoga što je u našem tijelu *zemaljsko* (primarno *bludnost*) smisao proširuje: „Ne lažite jedan drugome, jer ste svukli staroga čovjeka s njegovim djelima, a obukli novoga koji se uvijek obnavlja za stanje prave spoznaje prema slici svoga stvoritelja“ (*isto*, 3. 9). Tu se vidi da se pojam *spoznaje* odnosi na bio-genezu i njoj bliske funkcije – na to *kako smo nastali*, a ne na intelektualne sposobnosti. Sličan prethodnom je i dio sa zahtjevom za *obnavljanjem duhom u kojem mislimo (uma)*, u koji se treba *obučiti* „u novoga čovjeka, stvorena na sliku Božju u istinskoj pravednosti i svetosti“ (*Ef.* 4. 23–24), uz koji ide i obrazloženje: „[...] jer smo udovi

²² Vidi u: 1Kor. 3. 2–3. Tu su ljudi *pismo Hristovo* i to da smisao Hristovog učenja *nije* u pismu *napisanom crnilom (mastilom)*, nego *Duhom Boga živoga* u nama. U istom se naglašava da nije u pitanju „pismo na pločama od kamena, nego na pločama tjelesnim, u srcima“. To znači da su ljudska bića i njihov organski sadržaj opis unutrašnjeg Božijeg duha i da je čitav glavni smisao biblijskog i Hristovog učenja, opisan u nama, u našem vitalnom, organskom sadržaju. U istoj poslanici (15. 3) stoji da „Hristos umrije za grijehе naše po pismu“, a to može da znači da je njegova smrt bila nužna prema onome kako smo mi *opisani* u tjelesnom, organskom sadržaju, kako smo bio-genezom konstituisani, jer su u tom sadržaju i efekti *prvorodnog grijeha*.

²³ Vidi u: 13 (1 Kor. 6. 12–20).

²⁴ Na taj nedostatak ukazuje Levinas kad konstatuje da je u filozofiji prisutno *prezrivo odbacivanje biološke tvorevine* i da uvid u biologiju *ostaje bez ozbiljnog razmatranja* (Levinas 2006, 249; 1997, 75).

²⁵ Vidi u: 20.

jedni drugih! [...] ne griješite !“ (*isto* 25–26). Tome prethodi dio o eshatološkoj izgradnji *Hristovog tijela*, s ciljem da „sve uraste u njega, koji je Glava, u Krista: od koga cijelo tijelo – skupa povezano i skupa držano svakovrskom opskrbnom vezom prema djelotvornosti što je svakom pojedinom dijelu namijenjena – ostvaruje svoj rast za izgradnju samoga sebe u ljubavi (*isto*, 4. 12–16)“.

Zahvaljući ovdje izloženom potpuno je jasno da je smisao *prvorodnog grijeha* i jedenja sa *stabla znanja dobra i zla*, neprirodna, neodgovarajuća namjena, prirodno postojeće organske *djelotvornosti* svakog pojedinog dijela tijela, svakog organa. Izgradnja *samog sebe u ljubavi* na to ukazuje, jer se *ljubav*, u kojoj je čovjek primarno konstituisan i izgrađen (i u kojoj se stalno izgrađuje) manifestuje u polnom odnosu, koji je upravo jedna od prirodnih *djelotvornosti* pojedinih djelova tijela. Nasuprot tome, polne devijacije predstavljaju naopakost *namjene* pojedinih djelova tijela i njihove djelotvornosti, svrhe, jer lice, usta, oči i dr. organe, koriste *nenamjenski* za produkte polnih organa. Cjelina tijela ostvaruje svoj rast upravo ispunjavanjem cjelovite djelotvornosti namjenske, prirodne svrhe organa, što je vođeno funkcijom nervnog sistema (*glave*), a izloženim se ukazuje da iz *nenamjenske* upotrebe organa nastaje uzrok stvaranja deficita cjelokupne organske djelotvornosti pojedinih organa, pa i toga glavnog. Zbog toga neki organi, zbog neprirodne *nenamjenske* upotrebe, gube cjelovitost svoje pravilne prirodne djelotvornosti i svrhe i organizam unutar sebe postaje funkcionalno devijacijski usmjeren i deficitaran, u čemu jedino može biti izvor zdravstvenih poremećaja.

**PRVORODNI GRIJEH: UZROK POREMEĆAJA UNUTRAŠNJE
RODNE SINTEZE I RAVNOTEŽE,
KOJA GRADI ORGANSKO JEDINSTVO CJELINE BIĆA**

Hegelova tvrdnja da je *prvorodni grijeh* spoznaja nije sigurna ni iz opisa komunikacije *zmije* i žene. Iz ženinog odgovora na *zmijino* pitanje (da li je istina da *ne jedu sa svakog drveta u vrtu*), vidi se da ona misli da je za jelo zabranjen *plod stabla* što je *nasred vrta* (1 *Mojs*. 3. 3). Iz paralele sa dijelom koji tome prethodi i koji prvi put spominje ta stabla (1 *Mojs* 2. 9), vidi se da se mjesna odredba „nasred vrta“ odnosi na *stablo života*, a ne i na

stablo spoznaje dobra i zla. Zato postoji mogućnost da se, i kad žena odgovara *zmiji* na pitanje, sa zabranjenog *drveta* već jelo i da je *prvorodni grijeh* već učinjen i da ga je prvo činila samo ona, odakle se vidi da nije ženina želja za *znanjem* bila uzrok prestupa Božijem protivljenju činjenja *prvorodnog grijeha*. Ženin odgovor otkriva da prestup *prvorodnog grijeha* može biti i u izostanku onoga što je bio doprinos iz uloge *drveta života* čije je *jelo* bilo dozvoljeno, jer je po *izgnanju* ono postalo nedostupno. Sve što se kasnije opisuje može dobiti drugačiji smisao u skladu sa tim pokazateljima, zbog čega i u čitavom ostalom biblijskom sadržaju ne postoji podrška tome da je *prestup* saznanje prirode isto kao i u mnogim drugim antičkim izvorima²⁶.

Širi kontekst je važan i kad je u pitanju biblijska rečenica, koju Hegel koristi kao svoj glavni argument. Razmatrana iz njene veze sa kontekstom koji joj prethodi i ona može dobiti drugačiji smisao od onoga koji nalazi Hegel tvrdeći da Bog njom konstatuje saznanji efekat *prvorodnog grijeha* i da se sa tim Bog slaže sa *zmijom*, koja prema tome, *nije prevarila čovjeka*. Ona glasi: „Evo čovjek postade kao jedan od nas – znajući dobro i zlo“ (1 Mojs. 3. 22). Postavljajući paralelno ovu rečenicu sa ranijom, koja opisuje čovjekov status najbliži Božanskom i koja govori o primarnom opisu stvaranja čovjeka *po Božjoj slici*, može se zaključiti da Bog svojom konstatacijom o saznanjnim efektima *prvorodnog grijeha* samo konstatuje deficit upravo u toj primarno uspostavljenoj sintezi rodova u čovjekovom biću. To je istovremeno konstatacija, koja ima i značenje Hristove žrtve, stradanja za *prvorodni grijeh*, jer je njegovo glavno obilježje *Sin*, koje predstavlja primarno datu uravnoteženu *sin-tezu* rodova

---

²⁶ Dio koji govori o golima muškarcu i ženi i nepostojanju njihovog *stida* i osjećaja sramote zbog toga (1 Mojs. 2. 25), jasno ukazuju na to šta predstavlja jedenje sa *stabla znanja dobra i zla*, ako to bez *stida* i *sramote* čine goli muškarac i žena. Sa tim u vezi jasan indikator da sporna radnja *prvorodnog grijeha* stoji u seksualnim perverzijama postoji u jednom kasnijem biblijskom dijelu koji spominje *golotinju bludnosti* (Ezekiel 23. 29). Pokrivanje golotinje *smokvinim lišćem* isto pokazuje da ishodi učinjenog grijeha nijesu *saznajni*, jer smokvin list u dodiru sa golom kožom izaziva trenutnu iritaciju i žarenje i nijedan intelekt ga ne bi upotrebio za tu namjenu

muškog i ženskog, koja gradi jedinstvo ljudskog bića, opisanu kod stvaranja čovjeka *po Božjoj slici*.²⁷

Ako se namjera stvaranja čovjeka po slici Boga izražava sa „Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična“, a njena realizacija sa „stvari Bog čovjeka na sliku Božju on ga stvari, muško i žensko stvari ih“ (1 *Mojs.* 1. 26–27), onda konstatacija Boga po učinjenom grijehu: „čovjek postade kao jedan od nas“ može da se odnosi na samo jedan rod (*jedan od nas*), koji je realizacija stvaranja čovjeka *po Božjoj slici*. Vidimo da ta realizacija nije izražena samo jednim rodnom, već sintezom dva roda, koja čini jedinstvo cjeline bića čovjeka. To upućuje na zaključak da Bog konstatacijom (koju citira Hegel) konstatuje deficit u čovjekovom biću, izražen u padu vrijednosti jednog roda, u rodnom unutrašnjem disbalansu, koji jedino može da bude uslov bolesti, a ne i saznanog progressa. Upravo takav smisao je izražen u samom nazivu *prvo-rodnog grijeha*, pod kojim se podrazumijeva neko ogrešenje o primarnu konstitutivnu, gradivnu ulogu *rodova* muškog i ženskog; neka greška u vezi sa *rodovima* bića – *muškim i ženskim*.²⁸ Iz tog aspekta se ne uviđa slaganje Boga sa *zmijom*, kao što tvrdi

---

²⁷ Vidi u: 7 i 27. Vidi u *Rim* 8. 2, 11 – gdje se vidi da se i o duhu govori kao o *duhu života, u tijelima*, kao o *duhu posinjenja* (15), koji je *griehom* (10) *podvrgnut ropstvu* (tjelesne) *raspadljivosti* (20), pa se i eshatologija očekuje u *posinjenju tijela* (23), da bi ponovo bili *jednaki slici sina* (Božijeg) – Božijoj *slici* prema kojoj je čovjek stvoren, kao sinteza *muškog i ženskog* roda u jedinstvu bića (1 *Mojs.* 1. 27). O tome se govori i kad se kaže da u Hristu „nema ni muškog ni ženskog roda“ (*Gal.* 3. 28), a takva mogućnost je jedino u sintezi i ravnoteži rodova, u kojoj se gube njihove posebne rodne karakteristike, jer svojom sintezom obrazuju jedinstvene zajedničke, koje čini građu ljudskog bića. S obzirom na to da eshatologija dolazi kao konačna popravka posledica *prvorodnog grijeha* i da se ostvaruje mogućnošću postajanja *sinovima Božjim* (*Otkr.* 21. 7), to znači da je *prvorodni grijeh* uzrokovao unutrašnji disbalans ravnoteže i *sin-teze* rodova, koji svojim spojem grade biće čovjeka, a koja je primarno data u stvaranju čovjeka *po slici Boga* kao *muško i žensko*, u jedinstvu koje čini čovjeka. Vidi u: 1 *Moj.* 5. 2; *Matej* 19. 4–6.

²⁸ Kod Frojda se o *prvobitnom grijehu* nalazi zaključak da je u pitanju zločin prema muškom rodu, *ocu – ubistvo oca* (Frojd 1969, 280–281). To izlaže posle elaborata o *seksualnim perverzijama*, u djelu pod naslovom *O seksualnoj teoriji – totem i tabu* (Frojd 1969, 280–281). U istom vrđi da je *učenje o pređašnjem grehu orfičkog porijekla*. U vezi sa tim spominje predanje o ubistvu *Dionisa – Zagreusa* i fragment od Anaksimandra, u kome se, kako kaže, govori da je

Hegel, već naprotiv: nalazi se neslaganje i upravo doslednost Boga svom ranijem stavu, kojim se protivi *jedenju sa stabla znanja dobra i zla*, isključivo zbog negativnih efekata u *umiranju*.

Ako je *prvorodni grijeh* uzrokovao raskid i disbalans zajednice, sinteze rodova koja čini čovjeka, onda je razumljivo što jedna od završnih eshatoloških scena, posledice uzrokovane *prvorodnim grijehom* rešava *vjenčanjem*²⁹ muškog i ženskog roda (*Otkr.* 21. 2). U tom opisu rodovi imaju kosmološke kvalifikacije zato što se po primarnom opisu stvaranja čovjeka po slici Boga (kao *muško i žensko* u jedinstvu čovjeka), naglašava da se tim *dovršavaju nebo i zemlja* i da je upravo to *postanak neba i zemlje* (1 *Mojs* 2. 1, 2, 4). Ako to krajnje eshatološko dešavanje uspostavlja istu čovjekovu prvobitnu konstituciju po *Božjoj slici*, koja je jedinstvo i sinteza dva roda (muško i žensko) i kroz šta se *dovršavaju nebo i zemlja*, kroz čovjeka³⁰, onda je *prvorodnim grijehom* uzrokovan raskid tog jedinstva i zajednice – sinteze rodova³¹ u unutrašnjoj konstituciji ljudskog bića, kroz šta se *dovršavaju nebo i zemlja*.³²

„jedinstvo sveta narušeno jednim pradavnim zločinom i da sve što je proisteklo mora da snosi kaznu za to”. Iz svega toga, a naročito iz *orfičkog* predanja o *kaznenom ispaštanju duše u tijelu zbog grijeha* (vidi u: *Platon* 1990, 701c; 2019, 400b–c; *Šijaković* 2002, 182), u vezi sa Platonovim eshatološkim zahtjevom za *oživljavanjem organa duše* (*Platon*, 1976, 527) i zahtjevom na kraju *Timeja* o *ispravljanju* (funkcija, procesa) *tokova u glavi* (vidi u: 8) mogu se dobiti rezultati složni sa nalazima ovog rada, ali u ovom radu za tu analizu nema prostora.

²⁹ povezivanjem u zajednicu, sintezu.

³⁰ Kroz stvaranje čovjeka iz *muškog i ženskog* stalno traje sveopšti protok uslova života (vazduh, voda, hrana, energija), koji učestvuju u izgradnji bića čovjeka, a taj protok traje kroz sve trajanje života od začeca i kasnije; stalno se njim izgrađuje, dopunjava i održava čovjekovo biće. Gledano iz te perspektive može se reći da se na taj način u čovjeku *dovršavaju nebo i zemlja* i da ljudsko biće u sebi sadrži regije neba i zemlje, po elementarnoj pripadnosti, porijeklu iz tog univerzalnog okvira uslova života i njihovog prometa.

³¹ naziv centralnog dijela mozga je *talamus – bračna postelja*. Biblija daje preporuku da *ženidba bude u časti među svima*, a da bude i „postelja ženidbena neokaljana, jer će bludnicim i preljubicima suditi Bog” (*Hebr.* 13. 4). Vidi u: 33.

³² Odatle i rajski vrt sa svojim bitnim stablima može biti u čovjeku, a istovremeno i dio sfera neba i *zemlje*. U skladu sa tim se i *nebeski grad, zaručnica (žensko)*, u završnoj sceni eshato. vjenčanja, može objasniti iz naziva

Sve nauke koje utvrđuju o tome šta se dešava u biogenezi čovjeka tvrde da u osnovi tog odnosa, u odvijanju procesa stvaranja čovjeka, igraju potpuno jednaku ulogu oba sjemena faktora i od muškog bića (oca), kao i od ženskog (majke). To se izražava u ukupnom broju *hromozoma*, ključnih nosilaca genetskih kapaciteta i gradivnih potencijala, koji se u jednakoj mjeri dobijaju od oba roditelja (oba roda *muškog i ženskog*), od kojih se sklapa čovjek. Nasledna anomalija prepoznata upravo kao poremećaj nejednakog i nepravilnog broja hromozoma, koji bi trebalo da su, sa istim brojem, dobijeni od oba roditelja – *muškog i ženskog*, jeste bolest *Daunov sindrom*. Uzrok te bolesti u osnovi može biti rodni disbalans iz deficita vrijednosti, snage i uloge jednog roda u biogenezi, koja podrazumijeva rodnu i polnu jednakost, izraženu u nasleđivanju jednakog broja hromozoma od oba roditelja. Značajno je što se u novijem vremenu za tu hromozomsku abnormalnost u osnovi nalaze neki uslovi, tipični i za pojavu ćelijskih aberacija bolesti kancera.

Do istih zaključaka o značenju *prvorodnog grijeha* možemo doći i iz kazne za *zmiju*, koja se opisuje sukobom i neprijateljstvom *roda zmijinog* i *roda ženinog* (1 *Mojs.* 3. 15–16), što se u nekim prevodima bilježi kao sukob *sjemena ženinog* i *sjemena zmijinog* (prev. *Daničić, Karadžić*). Bilo da je u pitanju *sjeme ženino* ili *rod ženin*, prema onom prvom konstitutivnom statusu ženskog roda, kod stvaranja čovjeka *po Božjoj slici*, ženski rod čini samo jednu polovinu jedinstva i cjeline čovjekovog bića, dok drugu čini *muški rod*. Te polovine *muška* i *ženska* su u sintezi koja gradi jedinstvo cjeline ljudskog bića, jer ti rodovi, kroz

---

gornji grad – *akropolj*, koji je porijeklom od Hipokrata (medicina) i koji je korišćen upravo kao naziv za *mozak* (*Platon* 1995, 70, a) – *korijen biblijskog drveta znanja dobra i zla*. [Vidi u: *Mat.* 14–15, ljudi su *svjetlost svijetu*, jer se *grad* koji *stoji na gori* ne može *sakriti*, a koji se poredi sa *svijećnjakom*, dok se nešto kasnije (*isto* 6. 22–23), za *oko* tvrdi da je *svetiljka tijelu* i da ono može biti *zdravo* ili *bolesno*, od čega zavisi i svjetlost i *tama* tijela – zdravlje tijela. Iza *oka* u tijelu je mozak – glavni dio nervnog sistema, *drveta znanja dobra i zla* (*gora, šuma*), a s obzirom na moždanu elektromagnetnu svjetlosnu prirodu, on u *tami tijela* izgleda kao *grad* u tami noći]. Vidi u *Zizjulas*, 1985, str 19, fus. 8 (lice – *prosopon* sa izvornim anatomskim značenjem – mjesto sa *dva oka*, *ispod lobanje*). Upravo je *grad* u *Bibliji bludnica od čijeg su vina bluda pili svi narodi* (Otkr. 17.1; 18. 2 – 4).

polne funkcije i odnose, iz sebe sklapaju biće čovjeka svojim sjemenim faktorima, od kojih muški ima izgled upravo sličan *zmiji* – *spermatozoid*.³³

Nasupot *jajnoj ćeliji* i svim ostalim postojećim ćelijama ljudskog bića, *spermatozoid* ima sposobnost samostalnog kretanja i može živjeti i van tijela muškarca 24 časa, u nekim uslovima, pa je prema tim svojstvima bliži nekoj vrsti *životinja*, više nego ćelijskom statusu. Sa tim svojstvima može i biti u ulozi biblijske *zmije*, kojoj se pripisuju životinjske kvalifikacije. Takav aspekt doprinosi gledištu iz kojeg se uviđa da je *prvorodni grijeh* devijacija polnih odnosa i jedenje upravo tih polnih sjemenih faktora muškarca³⁴. *Biblija* to opisuje upravo jedenjem sa *stabla znanja dobra i zla*, nervnog sistema, sa kojim su u tijelu integrisane i polne, sjemene regije bića³⁵. Opisano neprijateljstvo između *roda zmijinog* i *roda ženinog*, kao kazna za činjenje *prvorodnog grijeha*, ukazuje na unutrašnji efekat tog grijeha u rodnom disbalansu (u sukobu između unutrašnjih regija čovjekovog bića, koje svoje porijeklo duguju muškom i ženskom sjemenju, od kojih su stvorene i izgrađene).

Po stvaranju čovjeka, začecem, sadržaj spermatozoida i jajne ćelije ne nestaje iz čovjeka, nego ostaje ugrađen u čovjeku i cjelinu čovjekovog bića stalno čini sinteza ta dva sadržaja. S obzirom da *Biblija* opisani sukob precizira *satiranjem glave zmije* od strane *ženinog roda*, dok *zmijin rod* ženin *vreba u petu*, to se može shvatiti u naopakom odnosu između onoga što je iz muškog i ženskog sjemenog faktora sastavljeno u građi ljudskog bića. *Glava*³⁶ jednog po noge drugome može

³³ antički izvori bilježe da je *zmija* i jedan od oblika *Dionisa*, čija obilježja su *vino, bludnost, kanibalizam*.

³⁴ sjemena *drveta znanja dobra i zla* (nervnog sistema), čiji centralni dio mozak i moždina imaju oblik sličan spermatozoidu; moždina pokrećući cijelo tijelo izvodi izvijajuće pokrete slične repu spermatozoida u kretanju

³⁵ spermatozoid to nervno *stablo* i stvara u biogenezi, a kroz to je i moguća komunikacija *zmije* i žene (*zmija* – sperm. govori kroz biće čovjeka, kroz sadržaj organizma, koji je iz njega izgrađen; vidi u: 2 *Kor.* 11. 2–3 – *zmija* se poredi sa ljudskim *mislama*, razumom, a spermatozoid gradi organsku bazu mišljenja, razuma (*spermato-zo-id* – *sperma* – sjeme; zoo – životinja, id – *idea, eidos* – oblik: sjeme životinjskog oblika)

³⁶ Vidi o *glavi* u: 33

da oslikava pad glavne funkcije stvorene regije iz jednog roda i njegovog sjemenog faktora, pod niže funkcije regije stvorene iz drugog roda i njegovog sjemena. U takvoj unutrašnjoj naopakosti upravo može da se manifestuje naopakost polnih devijacija, kod kojih je u polnom odnosu *glava* čovjeka naopako postavljena, u kontaktu s polnim organom. Odatle i opis kazne za *zmiju* (*spermatozoid*) nagovještava mogućnost prenošenja devijacijskih manifestacija, iz naopakog polnog odnosa, na unutrašnjost i organski poredak, koji je izgrađen iz polnih faktora muškog i ženskog roda. Značajna sličnost sa tim postoji u Parmenidovom djelu *O prirodi*:

„S desna dečake, a s leva devojčice. Kad muž i žena klice ljubavi pomešaju, tad snaga u žilama obrazovana od različite krvi, čuvajući omer mešavine, divno građena tela stvara. Jer ako se snage bore kad se semena pomešaju ne čineći jednu u združenom telu, strašno će one duplim semenom rađajući život opustošiti“ (*Žunjić*, 1984).

Poznato je da je jedan od temeljnih uslova za kancer *onkogen*, koji omogućava dejstvo brzog umnožavanja različitih ćelija. Nauka je zapazila da je taj gen uglavnom aktivan dva puta: kod začeca i embrionalnog razvoja i kod nastanka kancera, pa je pitanje o njihovom istom pokretaču i istom uzročniku njihove aktivacije potpuno logično. Ako znamo da ga u prvom slučaju aktivira prirodni polni odnos kojim započinje začeca, onda ga i u drugom slučaju, kod bolesti kancera može aktivirati isti odnos u obliku njegove devijacije, kojim sjemeni faktori svoju krajnju svrhu ostvaruju naopakim putem u sadržaju organizma, koji nije za tu svrhu. Prema strukturama, kroz koje se manifestuje i njihovim funkcijama i ulogama u organizmu, *kancer* i jeste devijacija u odnosu na normalan zdravi ćelijski i organski sadržaj, a kao takav mora biti i primarno uzrokovan nekom devijacijom. O *onkogenu* i detaljnije o ćelijskim uslovima nastanka teških bolesti je još 2005. god. (u novinskom feljtonu), širu javnost iscrpno informisao tadašnji profesor neurohirurgije na Medicinskom fakultetu u Beogradu (*Dorđević*, 2005), govoreći i o sledećem:

„Samo dve vrste ćelija nemaju problem sa starenjem. Prve su zametne ćelije iz kojih se proizvode spermatozoidi i jajašca. Njihove telomere se osvežavaju pod dejstvom enzima telomerase. Zametne ćelije su u suštini besmrtni i samo nedostatak hormona u starosti dovodi do

njihovog zamiranja. Druga grupa besmrtnih ćelija, samo zahvaljujući telomerazi, jesu ćelije raka. One se dele i razmnožavaju bez kraja, jer ne gube svoje telomere“.

Ako istu beskonačnu diobnu moć imaju samo *zametne ćelije*, tačnije *spermatozoidi* (koji u spoju s *jajnom ćelijom* grade ćelijsku i organsku pravilnost građe i funkcije), koju imaju i ćelije *kancera*, (a koje diobama devijacijski odstupaju od pravilnosti organske građe i funkcije), onda to može da ukazuje na porijeklo *kancera* iz organske devijacije svrhe *spermatozoida*, koji je temelj organizma i njegove organske pravilnosti. Iz toga se, u vezi sa svim teorijskim nalazima i rezultatima analize našeg rada, ukazuje dovoljno razloga i za praktično naučno-medicinsko istraživanje i utvrđivanje hipoteze da primarni uzrok bolesti kancera može biti u devijacijama polnih odnosa i porijeklom od spermatozoida koji su svoju svrhu završili u djelovma organizma, koji po svojoj prirodnoj funkciji nijesu za tu namjenu

Dakle, kad Bog ističe zahtjev: *sa stabla spoznaje dobra i zla da nijesi jeo jer ćeš umrijeti*, on doslovno upozorava da se polnim devijacijama (oralnim seksom i jedenjem spermatozoida, koji su produkti nervnog sistema i njegovo sjeme, jer se njima on stvara) uzrokuju unutrašnji gradivno-konstitutivni rodni disbalans, a s njim i bolest i smrt. Biblijski sadržaj o tome jasno i konkretno precizira i s isticanjem da je *volja Božija ljudsko posvećenje*, kroz izbjegavanje *bludnosti*, koja znači *nepoznavanje Boga*, čemu je nasuprot *znanje sticanja svoje žene*, što prvenstveno i predstavlja znanje pravilnog polnog odnosa muškog i ženskog, ključnog za bio-genezu (1 Sol. 4. 3 – 4)³⁷.

Ako je *prvorodni grijeh* u polnim devijacijama uzrok bolesti, onda eshatološki povratak u prvobitno *rajsko stanje* ne podrazumijeva povratak u neko primitivno samodovoljno i dosadno prirodno okruženje sa životinjama, već povratak u puni psihofizički vitalni integritet, s prestajanjem činjenja polnih devijacija. Odatle i konačno eshatološko ostvarenje koje definitivno popravlja posledice čovjekovog *pada*, nije ostvarenje nekog idealnog društvenog poretka, univerzalističkog *totaliteta* ili postizanje intelektualnog savršenstva, nego ostvarenje samo

---

³⁷ Vidi u: 13, 19.

već date cjelovitosti vitalnog poretka u ljudskim bićima. To je tek primarna osnova za pravo na život, na koju se s poštovanjem njene pravilnosti sve ostalo nadograđuje u beskrajnoj slobodi djelovanja.

Iz svega izloženog je jasno da bi Božije protivljenje čovjekovom jedenju sa *stabla spoznaje dobra i zla* mogao biti neki opštepriznat i poštovan zakon o zdravstvenoj zaštiti. Kantovo i Hegelovo tumačenje se odatle pokazuje kao jedan nehuman projekat, s ciljem njegovog uklanjanja, za koje bi se i postavilo pitanje *odgovornosti*, a naročito institucionalizovanja njihovog učenja sa ozbiljnom antietičkom obrazovnom ulogom i uticajem. Dovoljan je jedan uočljivi originalni biblijski primjer, koji jasno i očigledno pokazuje da *prvorodni grijeh* predstavlja polne devijacije sa patološkim konsekvencijama po čovjeka, za obrazovni kontraefekat – slom ličnosti, intelekta i osnovnih razumskih etičkih orijentacija. Takvi efekti su mogući, jer Kant i Hegel uče da upravo taj problem predstavlja pozitivni progresivni kulturološki i intelektualni događaj i s obzirom na to da se takva njihova učenja moraju školski afirmisati kroz radove studenata, uslovljavanjem ocjenom i diplomom.

LITERATURA

Aristotel, *Metafizika*, Paideia, Beograd, 2007.

Nikomahova Etika, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Novi Sad, 2013.

Atli, Bob, Kako je sve počelo: Postanje 1 – 11, Bible Lesson International, Maršal u Teksasu 2011, www.freebiblecommentary.org/pdf/srb/VOL1AOT_serbian.pdf (preuzeto: 20. 4. 2019.)

Beti, Emilio, *Hermeneutika kao opšta metoda duhovnih nauka*, Književna zajednica Novog Sada, Novi Sad, 1988.

Biblija, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976.

Biblija, prevod: Đuro Daničić i Vuk Karadžić,

<https://dobravijest.files.wordpress.com/2011/11/biblija-rdk.pdf>
(preuzeto. 20. 4. 2019.)

Diels, Herman, *Predsokratovci*, Naprijed, Zagreb, 1983.

Dorđević, Momčilo, „Put prema besmrtnosti“, u: *Večernje Novosti*, 2005.

Frojd, Sigmund, *O seksualnoj teoriji - Totem i tabu*, Izdavačko preduzeće Matice srpske Novi Sad, Novi Sad, 1969.

- Hegel, G. W. F., *Filozofija Povijesti*, Kultura, Zagreb, 1951.
Istorija filozofije, BIGZ, Beograd, 1975.
Rani spisi, Veselin Masleša, Sarajevo, 1982.
- Kelmajer, Mihael i Lisman, Konard Paul, *Ko ti reče da si go, Adame*, Laguna, Beograd, 2018.
- Levinas, Emanuel, *Totalitet i beskonačnost*, Jasen, Beograd, 2006.
Vrijeme i drugo, Oktoih, Podgorica, 1997.
Među nama, Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Novi Sad, 1998.
- Perović, Drago, Kant i Njegoš: Mora li čovjek bit čovjek, u: *Luča 1/2*, Društvo filozofa Crne Gore i Studijski program za *filosofiju* Filozofskog fakulteta Nikšić, (2013).
Izlazak iz samoskrivljene nezrelosti: Kant i Levinas, u: Filozofska istraživanja, Vol. 37 No. 4, 2017, https://hrcak.srce.hr/index.php?show=toc&id_broj=16056 (preuzeto: 20. 4. 2019).
- Platon, *Timej*, Eidos, Vrnjačka Banja, 1995.
Država, BIGZ, Beograd, 1976.
Gozba, BIGZ, Beograd, 1994.
Zakoni, BIGZ, Beograd, 1990.
- Kratil*, forum.ni.ac.rs/index.php?topoc=76.0 (preuzeto: 20. 4. 2019.)
- Šijaković, Bogoljub, (*Mithos, physis, psyche*), Jasen, Beograd – Nikšić, 2002.
- Stefanović, Milena, *Feministička kritika Hegelovog poimanja žene*, u: Arhe VI, 11/2009 UDK 141.71; DOI:<https://doi.org/10.19090/arhe.2009.11.%25p>. (preuzeto: 20. 4. 2019.)
- Vujaklija, Milan, *Leksikon stranih reči i izraza*, Prosveta, Beograd, 1972.
- Zizjulas, Jovan, *Od maske do ličnosti*, <http://bogoslavlje.pbf.rs/index.php/arhiva/156-1985/bogoslavlje-1985/913-od-maske-do-licnosti>
- Žunjić, Slobodan, *Fragments Elejaca: (Parmenid, Zenon, Melis)*, BIGZ, Beograd, 1984.

DRAGANA VLAHOVIĆ
Podgorica, Montenegro

HOW KANT AND HEGEL PRECLUDED LAW ON
HEALTHCARE PROTECTION
(LAW ON THE ORIGINAL SIN)

Abstract: Apart from explication of the Kant's and Hegel's interpretation of the *original sin*, according to which this problem has the role of cultural, intellectual emancipation and progressive event, this paper explains completely different meaning of this problem as well. Using the right on scientific and research methodology work and such relation with the primary source – that is by the use of the wider contextual comparative analysis of it, the author in this paper comes to conclusion that the *original sin* represents deviation of the sexual intercourse (man and woman) and primary cause of severe diseases, transmitted in a numerous ways. With the stated taken into consideration, biblically described God's opposition to this human offence would be *law on healthcare protection*, not denial of human freedom, maturation, independence and development of culture, intellect, subjectivity and self-consciousness, as thought by Kant and Hegel. Their interpretation of the *original sin* are, from that aspect, perceived as inhuman projects of preclusion of such law. As opposed to that, the aim of this paper is provision of human contribution, indicated in specific identification of primary cause of severe diseases, therefore indicating possibilities of their elimination, followed by disappearance of their consequences as well.

Keywords: *original sin*, Kant, Hegel, cultural event, intellectual, sexual deviation, severe diseases, healthcare protection

Primljeno: 19.8.2019.

Prihvaćeno: 12.11.2019.